

บทที่ 6 วิธีการอุทธรณ์

การอุทธรณ์จะต้องปฏิบัติอย่างไร

เมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้ว คู่ความมีความประสงค์จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้น ผู้ประสงค์จะอุทธรณ์จะต้องทำอะไรบ้าง และการยื่นอุทธรณ์จะต้องปฏิบัติอย่างไร?

ในเรื่องนี้ มาตรา 229 ได้บัญญัติให้รู้ถึงว่าผู้อุทธรณ์นั้นจะต้องทำอะไร การยื่นอุทธรณ์จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างสาระสำคัญของมาตรา 229 มีดังนี้

“การอุทธรณ์นั้นให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นสำเนาอุทธรณ์ต่อศาลเพื่อส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์ (คือฝ่ายโจทก์หรือจำเลยความเดิมซึ่งเป็นฝ่ายที่มีผู้อุทธรณ์ความนั้น) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 235 และ 236”

ในการศึกษามาตรา 229 เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ควรจะแยกตัวบทออกเป็นหัวข้อ ซึ่งพอจะแยกการอุทธรณ์ตามมาตรานี้ออกเป็นหัวข้อสำคัญ ๆ ดังนี้

1. อุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ
2. การยื่นอุทธรณ์
3. อายุความอุทธรณ์
4. การวางค่าธรรมเนียม

ฟ้องอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือเสมอไป

1. อุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ

ปัญหาว่าฟ้องอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือเสมอไปหรืออย่างไร?

จะอุทธรณ์ด้วยวาจาหาได้ไม่ ต้องทำเป็นหนังสือตามมาตรา 229 ด้วย และเนื่องจากอุทธรณ์ตามคำวิเคราะห์ศัพท์ ถือว่าเป็นคำฟ้อง อันเป็นคำคู่ความ เพราะฉะนั้นจึงต้องตกอยู่ในบังคับของบททั่วไป คือ นอกจากจะต้องทำเป็นหนังสือตามมาตรา 229 นี้แล้ว จะต้องทำให้ถูกต้องตามหลักทั่วไปของมาตรา 46 เช่น ต้องเขียนเป็นภาษาไทย เขียนด้วยหมึกหรือพิมพ์ดีด ข้อความที่ปรากฏนั้นจะต้องแน่ชัดถึงตัวบุคคล และมีรายการตามที่มาตรา 67 กำหนดไว้โดยจะต้องทำตามแบบพิมพ์ของศาล (แบบ 32) คู่ตัวอย่างท้ายเล่ม

เมื่ออุทธรณ์ได้พิมพ์หรือเขียนเสร็จแล้ว ก็ต้องนำไปยื่นต่อศาลตามหัวข้อที่ 2

ผู้มีสิทธิยื่นฟ้องอุทธรณ์

2. การยื่นอุทธรณ์

ก่อนอื่นใครจะสกิดความทรงจำให้นักศึกษาระลึกถึงบทบัญญัติของมาตรา 223 ซึ่งเกี่ยวพันถึงมาตรา 229 นี้ว่าโดยปกติผู้อุทธรณ์ต้องเป็นคู่ความในคดี บุคคลภายนอกผู้ไม่มีส่วนได้เสียจะเข้ามาใช้สิทธิอุทธรณ์หาได้ไม่ ซึ่งหวังว่านักศึกษาจะยังคงจำได้ เพราะผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในมาตรา 223 แล้วว่า ผู้จะใช้สิทธิอุทธรณ์นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคู่ความในคดีเสมอไป ทั้งนี้เพราะเหตุว่า มาตรา 223 มิได้บัญญัติไว้เช่นนั้น (ขอให้ดูมาตรา 223 ประกอบ) ดังนั้นบุคคลเช่นผู้รักษาทรัพย์ในคดีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในเรื่องเงินค่ารักษาทรัพย์น้อยไป ไม่เป็นที่พอใจของผู้รักษาทรัพย์ซึ่งเราเคยได้ว่ากันมาแล้ว บุคคลนั้นย่อมอุทธรณ์ได้

ที่นี่ พอนักศึกษาเข้าใจแล้วว่าบุคคลผู้จะมาใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์ได้นั้นเป็นใครแล้ว ปัญหาที่น่าพิचारณาก็เกิดขึ้นว่า ผู้อุทธรณ์นั้นจะต้องนำอุทธรณ์มายื่นด้วยตนเองหรืออย่างไร จะให้คนอื่น เช่น ญาติพี่น้องหรือทนายความมายื่นแทนจะได้ไหม?

ส่วนจะต้องยื่นภายในกำหนดเวลาใด จะได้ศึกษาในรายละเอียดต่อไปในเบื้องต้นควรจะทำความเข้าใจปัญหานี้ก่อน

ในปัญหานี้ คำตอบคงเป็นว่า ผู้อุทธรณ์ต้องมายื่นด้วยตนเอง จะให้ผู้อื่นมายื่นโดยไม่ได้มอบอำนาจไม่ได้ ดังนั้น ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ได้มายื่นด้วยตนเอง และก็ไม่ได้มอบอำนาจให้คนอื่นมายื่นแทน ศาลย่อมไม่รับอุทธรณ์ของผู้นั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 842/2509)

ข้อสังเกตคำว่า “ผู้อุทธรณ์”

มีข้อที่นักศึกษาควรจะสังเกตว่า มาตรา 229 นี้ ใช้คำว่า “ผู้อุทธรณ์” ผู้อุทธรณ์ในที่นี้หมายความว่าอะไร? แค่นั้น? จะหมายถึงตัวความเท่านั้นหรืออย่างไร?

หลัก ผู้อุทธรณ์ หมายความว่าถึง

1. ตัวความ หรือ
2. หมายความของผู้นั้นด้วย

เมื่อกล่าวอย่างนี้อาจมีผู้สงสัยว่า ผู้เขียนนำหลักที่ว่านี้มาจากไหน? คำตอบก็คือนำมาจาก ป.วิ. แห่ง มาตรา 62 ที่ว่า หมายความมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตัวความได้... ฯลฯ เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าในใบแต่งตั้งนายระบุให้หมายความมีอำนาจอุทธรณ์ได้ หมายความก็ย่อมยื่นอุทธรณ์แทนตัวความได้ และมีอำนาจลงลายมือชื่อในอุทธรณ์แทนตัวความได้ด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1959/2500)

หมายความใช้ต่อ

ปัญหาต่อไปว่า หมายความที่ได้รับมอบอำนาจจะไม่ไปยื่นอุทธรณ์ด้วยตนเอง แต่ใช้คนอื่นเช่นเสมียนทนาย หรือเพื่อนทนาย โดยมอบฉันทะให้ไปยื่นแทนได้หรือไม่ หรือกล่าวโดยสรุปว่า ทนายใช้ต่อได้ไหม?

ปัญหานี้ เดิมศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า ทนายใช้ต่อไม่ได้ (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2493) แต่ต่อมามีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 321/2503 วินิจฉัยคดีคล้ายลงมาโดยที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาว่าหมายความอาจมอบฉันทะให้ผู้อื่นนำคำร้องขอเลื่อนคดีมายื่นต่อศาลได้ จากแนววินิจฉัยคดีนี้ นักกฎหมายก็แปลกันต่อมาว่า เมื่อมอบฉันทะให้ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีแทนกันได้ การมอบฉันทะให้ยื่นอุทธรณ์แทนก็ชอบที่จะทำได้เช่นเดียวกัน คือแปลตามมาตรา 64 อย่างกว้างขวาง

เปรียบเทียบแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

เปรียบเทียบแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2493 และ 321/2503

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/ 2493

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามหลักทั่วไป บุคคลย่อมมีสิทธิตั้งตัวแทนได้นั้น ย่อมเป็นความจริงแต่เฉพาะในกิจการของตน แต่ในเรื่องยื่นคำฟ้องอุทธรณ์กิจการนั้นหาใช่เป็นของหมายความ

เองไม่ หมายความว่า เป็นแต่เพียงผู้รับมอบให้ว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตัวความ ตามมาตรา 60 เท่านั้น กรณีต้องบังคับตามมาตรา 61 ถึง 64 ซึ่งจะเห็นว่าอำนาจของนายความ ที่จะว่าคดีและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตัวความนั้นก็เป็นการเองเดียวกับเรื่องตัวแทน กล่าวคือตัวแทนต้องทำการด้วยตนเอง เว้นแต่จะมีอำนาจใช้ตัวแทนช่วงทำการได้ เฉพาะกรณีที่นายความ จะแต่งตั้งให้บุคคลอื่นใดไปทำการรับช่วงไปจากคนนั้น ได้มีจำกัดไว้ในมาตรา 64 เฉพาะ กิจการที่ระบุนั้นเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า นอกจากนั้นนายความจะแต่งตั้งบุคคลอื่นให้ว่าความ หรือดำเนินกระบวนการพิจารณารับช่วงไปจากคนหาได้ไม่ การยื่นคำฟ้องอุทธรณ์เป็นการดำเนิน กระบวนการพิจารณาที่ตัวความจะต้องกระทำด้วยตนเองตามความในมาตรา 1 (3), (7), (11) และมาตรา 172, 229

คำพิพากษาฎีกาที่ 321/2503 (ประชุมใหญ่)

นายความมอบอำนาจให้ผู้อื่นนำคำร้องขอเลื่อนคดีไปยื่นต่อศาลได้ โดยให้เหตุผลว่า การมอบอำนาจให้ใครกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น ไม่ได้หมายความว่า ผู้รับมอบอำนาจ จะต้องทำกิจการที่ได้รับมอบหมายนั้นทั้งหมดด้วยตนเองเสมอไป ต้องดูลักษณะของงานเป็น เรื่อง ๆ นายซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ว่าคดี ก็ไม่ได้หมายความว่า นายความจะต้องทำกิจการทุก อย่างในการดำเนินคดีแทนตัวความด้วยตนเองทุกประการ กิจการบางอย่างอันจะต้องกระทำใน การดำเนินคดีซึ่งเป็นแต่กิจการประกอบ ไม่มีความสำคัญต้องใช้ความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ ต้องเป็นที่เข้าใจว่าย่อมมอบให้คนอื่นกระทำแทนได้ ที่มาตรา 64 บัญญัติว่า ให้นายความมี อำนาจมอบให้ผู้กระทำการแทนในกิจการที่ระบุนั้นก็เพราะกิจการดังกล่าวในมาตรา 64 เป็น กิจการสำคัญในการดำเนินคดี โดยปกตินายความจะต้องกระทำการเอง จะมอบให้ใครกระทำการ แทนไม่ได้ เมื่อกฎหมายประสงค์จะให้มอบได้จึงต้องบัญญัติไว้ ไม่ได้หมายความว่า กิจการอื่นนอก จากที่ระบุนั้นในมาตรา 64 แล้ว นายความจะมอบอำนาจไม่ได้ การนำคำร้องมายื่นต่อศาล เป็นกิจการซึ่งไม่มีความสำคัญ โดยสภาพไม่จำเป็นที่นายความจะต้องกระทำด้วยตนเอง ย่อม มอบอำนาจให้ผู้อื่นมายื่นต่อศาลได้

สรุป

โดยสรุปแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 481/2493 วางหลักว่า นายความจะแต่งตั้งให้บุคคล อื่นทำการได้เฉพาะกิจการตามที่ระบุนั้นในมาตรา 64 เท่านั้น กิจการนอกจากที่ระบุนั้นในมาตรา 64 จะแต่งตั้งให้บุคคลอื่นทำการแทนไม่ได้ แต่แนวคำพิพากษาฎีกาที่ 321/2503 ประชุมใหญ่ วางหลักว่า กิจการที่นายความรับแต่งตั้งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจการที่โดยสภาพต้องกระทำด้วยตนเอง เพราะต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะตัว เช่น การว่าความ การเรียงคำฟ้องกิจการประเภทนี้ทนายความจะมอบให้บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้

2. กิจการที่ตามสภาพไม่ต้องทำเอง โดยทั่ว ๆ ไปใครก็ทำได้ เช่น นำคำร้องยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของศาล จะมอบให้ใครไปก็ได้

กิจการตามมาตรา 64 เป็นกิจการที่ทนายความต้องทำเองจึงต้องมีมาตรา 64 อนุญาตไว้ว่า กิจการเฉพาะตามที่ระบุไว้ แม้ทนายความต้องทำเองก็อนุญาตให้มอบฉันทะได้

ส่วนกิจการประเภทที่ 2 คือกิจการที่ตามสภาพทนายความไม่ต้องทำเองย่อมมอบฉันทะให้คนอื่นทำแทนได้เสมอ⁽¹⁾

มีปัญหาในแง่ของการพิจารณาว่า การแปลมาตรา 64 ตามคำพิพากษาฎีกานี้จะเป็นการสอดคล้องกับตัวบทกฎหมายหรือไม่ ถ้าพิจารณาตามตัวบทจะเห็นว่ามาตรา 64 ให้มอบฉันทะเพื่อกระทำการกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ “คือ”.....กฎหมายระบุแน่นอนเลยว่าให้ทำอะไรได้บ้าง ไม่ได้ใช้คำว่า “เช่น” ทั้งไม่ปรากฏเลยว่าให้ยื่นอุทธรณ์ได้ ดังนั้น ดูแล้วไม่น่าจะน่ากรณีอื่นมาอนุโลมใช้อีก เพราะตัวบทระบุชัดอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงมีผู้เห็นว่าคำพิพากษาฎีกาที่ 321/2503 นี้ ขัดกับตัวบทของกฎหมาย แต่มุ่งถือเอาความสะดวกของกลุ่มความเกินขอบเขตของกฎหมาย⁽²⁾ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีแนวคำพิพากษาฎีกาเช่นนี้ก็ถือถือเป็นแนวปฏิบัติไปก่อน

ยื่นฟ้องอุทธรณ์ได้ที่ศาลใด

ปัญหาว่าการยื่นอุทธรณ์จะต้องยื่นที่ศาลใด?

หลัก การยื่นฟ้องอุทธรณ์ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นที่จะมีอำนาจรับฟ้องอุทธรณ์นั้นต้องเป็นศาลชั้นต้นซึ่งได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับคดีที่อุทธรณ์นั้นด้วย หากศาลชั้นต้นศาลใดก็ได้ มิใช่เช่นนั้น

มีปัญหาน่าพิจารณาต่อไปว่าจะยื่นฟ้องอุทธรณ์โดยตรงต่อศาลอุทธรณ์ได้หรือไม่ เช่น โจทก์ฟ้องคดีที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลจังหวัดเชียงใหม่พิพากษายกฟ้องโจทก์ โจทก์ประสงค์จะอุทธรณ์โดยขอเดินเรื่องเองจะโดยถือสำนวนตรงขึ้นมากรุงเทพฯ เพื่อยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์โดยตรง หรือโจทก์ฟ้องคดีที่ศาลแพ่งแต่ถูกยกฟ้องจะขอถือสำนวนพร้อมฟ้องอุทธรณ์

(1) อ.ชล ชีรกุล, บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 321/2503 คำพิพากษาฎีกาของเนติบัณฑิตยสภา. 2503 หน้า 1911-1912

(2) อ.มาโนช จรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 3 และ 4, โรงพิมพ์บรรณาคม, 2518 หน้า 41

ขึ้นไปยื่นต่อศาลอุทธรณ์โดยตรง (ซึ่งอยู่ชั้นที่ 2 ของตึกทำการศาลแพ่ง) จะโดยโจทก์เห็นว่าสะดวกดี เช่นนี้โจทก์จะทำได้หรือไม่?

ปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่าทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะมาตรา 229 กำหนดชัดเจนว่าจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นศาลที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ดังนั้น ฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์จะต้องยื่นต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ หรือศาลแพ่ง ซึ่งเป็นศาลชั้นต้นในเรื่องนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

เหตุผลของกฎหมาย

ปัญหาว่าเพราะเหตุใดกฎหมายจึงบัญญัติเช่นนี้?

ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ดี เป็นการพิจารณาใหม่ส่วนหนึ่งต่างหากจากการพิจารณาของศาลชั้นต้น คือต้องมีการฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาขึ้นใหม่ การกระทำของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเป็นการพิจารณาคณะชั้นคนละตอนกัน เมื่อคดีอยู่ในชั้นศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจในคดีนั้น และในทำนองเดียวกัน เมื่อคดีอยู่ในชั้นศาลฎีกา ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ก็ไม่มีอำนาจในคดีนั้น แต่เป็นอำนาจของศาลฎีกาเท่านั้น แต่การที่ให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้รับฟ้องอุทธรณ์ก็ดี รับฟ้องฎีกาก็ดี ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่คู่ความ และด้วยเหตุผลว่าเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความจะต้องเดินทางไปศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ซึ่งมีสำนักงานอยู่แห่งเดียวคือกรุงเทพมหานคร คู่ความอาจจะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย นอกจากค่าเดินทางแล้วยังจะต้องเสียค่าที่พัก ค่าอาหาร ฯลฯ อีกด้วย โดยปกติทั่วไปศาลชั้นต้นมักตั้งอยู่ในเขตจังหวัดหรือเมืองที่คู่ความมีภูมิลำเนาอยู่นั้น ทั้งศาลชั้นต้นได้เกี่ยวข้องกับคดีนั้นมาแต่ต้น ส่วนวอหลักฐานต้นเรื่องต่าง ๆ ก็อยู่ที่ศาลชั้นต้น จะได้รับรวบรวมส่งศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีการ่วมกับฟ้องอุทธรณ์, ฎีกา เพราะฉะนั้น จึงสะดวกมากกว่าที่จะกำหนดให้มายื่นที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา เป็นการตัดความลำบาก ลดภาระความยุ่งยากแก่คู่ความที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด

ทางแก้ไขข้อขัดข้องในการไปยื่นอุทธรณ์

ด้วยเหตุที่กฎหมายกำหนดให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น อาจจะมีผู้สงสัยว่า ในเรื่องนี้กฎหมายบัญญัติแน่นอนตายตัวเสมอไปหรือไม่ ถ้าเชื่อว่าผู้อุทธรณ์มีเหตุขัดข้องไม่สามารถไปยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ สมมติว่าเนื่องจากน้ำท่วมใหญ่ หรือเกิดการจลาจล เป็นเหตุให้ทางคมนาคมถูกตัดขาด เช่นนี้จะมีทางแก้ไขอย่างไร?

ในเรื่องนี้ หลักเราถือว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเสมอไป ยกเว้นในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นก็อาจหาทางแก้ในเรื่องนี้ ย่อมทำได้โดยอาศัย ป.วิ. แห่ง มาตรา 10 ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องขอยื่นอุทธรณ์ต่อศาลที่ตนมีภูมิลำเนาหรือศาลที่ตนอยู่ในเขตอำนาจในขณะนั้น เป็นต้น ในกรณีอย่างนี้ถือว่าได้ยื่นอุทธรณ์แล้วตั้งแต่วันที่นั้น ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 967/2494

ระหว่าง	{	หลวงรัตนศาสตร์สมบุรณ์	โจทก์
		นายชัย อินทรกำแหง	จำเลย

เรื่อง ละเมิด เรียกค่าเสียหาย

คดีนี้ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยคืนทรัพย์สินที่รับขนส่ง 14 ชิ้นให้โจทก์ ถ้าคืนไม่ได้ให้ใช้ราคา 40,000 บาท

จำเลยปฏิเสธความรับผิดชอบ

ศาลจังหวัดอุดรธานี (ศาลชั้นต้น) พิพากษาเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2492 ยกฟ้องโจทก์

โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2492 ว่า ไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อศาลจังหวัดอุดรธานีได้ตามกำหนดเพราะติดราชการอยู่ที่จังหวัดลำปาง และทนายโจทก์ป่วยเป็นโรคไตตั้งอีกเสบ จึงขอยื่นอุทธรณ์ผ่านศาลแพ่งเพื่อให้ส่งไปยังศาลจังหวัดอุดรฯ พิจารณาสั่งต่อไป

ศาลแพ่งสั่งรับว่า “รับส่งหมายศาลจังหวัดอุดรธานีเพื่อส่งตามกระบวนการพิจารณาความ ฯลฯ” และได้โทรเลขถึงศาลจังหวัดอุดรธานีในวันที่ 28 ว่า “โจทก์ยื่นคำร้องขอยื่นอุทธรณ์ที่ศาลนี้ โดยทนายโจทก์ป่วย มายื่นอุทธรณ์ที่ศาลจังหวัดอุดรธานีไม่ทัน ศาลนี้อนุญาตคำร้องและอุทธรณ์ส่งทางไปรษณีย์”

ศาลจังหวัดอุดรธานีได้รับฟ้องอุทธรณ์นั้นในวันที่ 5 กันยายน 2492 แล้วสั่งรับเป็นอุทธรณ์ และส่งสำเนาให้จำเลย

จำเลยยื่นคำแก้อุทธรณ์และคัดค้านในข้อกฎหมายว่า ฟ้องอุทธรณ์โจทก์ไปถึงศาลจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2492 เป็นการพ้นอายุความอุทธรณ์แล้ว ทั้งโจทก์มิได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาพร้อมกับฟ้องอุทธรณ์ และศาลก็มิได้ส่งอนุญาตให้ขยายระยะเวลา ทั้ง

เหตุผลในคำร้องก็ไม่ใช่ความจำเป็นที่สมควรจะนำฟ้องอุทธรณ์ไปยังที่ศาลแพ่งเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2492 นั้น และทั้งไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า การนำอุทธรณ์ไปยังต่อศาลแพ่งยังผลให้อายุความสะดุดหยุดลง จึงขอให้ยกอุทธรณ์โจทก์เสีย

ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 229 บัญญัติให้ยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาภายในกำหนด 1 เดือน อุทธรณ์โจทก์มิได้ยื่นต่อศาลชั้นต้น การยื่นอุทธรณ์ของโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบ ศาลจังหวัดอุดรธานีได้รับอุทธรณ์ของโจทก์วันที่ 5 กันยายน 2492 จึงเป็นการเกิน 1 เดือนนับแต่วันอ่านคำพิพากษา เป็นการขาดอายุความอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยต่อไปว่า ตามคำร้องของโจทก์ยื่นต่อศาลแพ่งถึงเหตุที่ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลจังหวัดอุดรธานีไม่ได้นั้น ก็ไม่ใช่เหตุสุดวิสัยอันโจทก์จะดำเนินคดีต่อศาลอื่นได้ เมื่ออุทธรณ์ของโจทก์เป็นการต้องห้ามตามกฎหมายจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์ต่อไป พิพากษายกอุทธรณ์ของโจทก์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า “จริงอยู่ มาตรา 229 แห่ง ป.วิ.แพ่ง ได้บัญญัติให้ผู้อุทธรณ์ยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาก็ดี แต่ก็ต้องมีมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายนั้นบัญญัติไว้ว่า “ถ้าไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้นได้โดยเหตุสุดวิสัย คู่ความฝ่ายที่เสียหายหรืออาจเสียหายเพราะการนั้นจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นซึ่งตนมีภูมิลำเนา หรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นก็ได้ และให้ศาลนั้นมีอำนาจทำคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

ศาลฎีกาวินิจฉัยต่อไปว่า การยื่นอุทธรณ์นั้น ก็เป็นกระบวนการพิจารณาที่ผู้อุทธรณ์จะต้องดำเนินต่อศาลอย่างหนึ่งตามความหมายของมาตรา 1(3) และ (7) ฉะนั้น โจทก์ในคดีนี้ย่อมยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งซึ่งโจทก์อยู่ในเขตศาลในขณะนั้นได้ ตามสิทธิที่กฎหมายอนุญาตไว้ในมาตรา 10 และศาลแพ่งก็ย่อมมีอำนาจทำคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ในกรณีนี้ศาลแพ่งก็ได้ทำคำสั่งรับคำร้องและรับฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์ไว้เพื่อให้ศาลจังหวัดอุดรธานีพิจารณาสั่งอุทธรณ์แล้ว ต้องถือว่าโจทก์ได้ยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลแล้วแต่วันที่ 27 สิงหาคม 2492 อุทธรณ์ของโจทก์หาได้ขาดอายุความอุทธรณ์ไม่

ศาลฎีกาวางหลักกฎหมายว่า อำนาจการสั่งในกรณีที่จะรับฟ้องอุทธรณ์ไว้เพื่อให้ศาลที่มีคำพิพากษาพิจารณาสั่งในเรื่องนี้ตามความในมาตรา 10 ก็แสดงอยู่ว่าเป็นอำนาจของศาลแพ่งที่จะทำคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อศาลแพ่ง

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเหตุสุดวิสัยจึงสั่งรับไว้ ก็ต้องถือว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นได้ถึงศาลจังหวัด อุธรณีแล้ว โดยศาลแพ่งรับไว้แทน ศาลอุทธรณ์ห้ามอำนาจยกเอาเหตุในคำร้องขึ้นพิจารณา เพื่อให้ฟังอุทธรณ์ขาดอายุความอุทธรณ์ได้ไม่

ในที่สุดพิพากษาว่า ให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เสีย ให้ศาลอุทธรณ์ดำเนินการพิจารณา พิพากษาในประเด็นแห่งคดีต่อไปตามรูปความ คำอุทธรณ์แนบในชั้นนี้ให้พับ

(ประมวล สุวรรณศร - ดุลยทัศน์ชานาณัติ - มนูกิจวิมลอรรรถ)

ข้อสังเกต

เหตุผลในคำพิพากษาฎีกาคดีนี้ชี้ให้เห็นว่า นามาตรา 10 มาปรับใช้เป็นทางแก้อัดข้อ ขัดแย้งได้ และเหตุที่ผู้เขียนนำเหตุผลของคำพิพากษาศาลฎีกามาประกอบการศึกษาค้นคว้าละเอียด นี้ ด้วยจุดมุ่งหมายจะให้นักศึกษาได้สังเกตว่า เหตุผลของคำพิพากษาที่ตีนั้นจะต้องขัดแย้งจุดใด แสงตะวันด้วย

เปรียบเทียบกับ ป.วิ.อาญา

มีปัญหาคิดต่อไปว่า ถ้าหากผู้อุทธรณ์ต้องขังหรือถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ ไม่สามารถ นำฟ้องอุทธรณ์ไปยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษา ผู้อุทธรณ์จะยื่นฟ้องอุทธรณ์นั้นต่อพิศดี เรือนจำดังเช่น คดีอาญาจะทำได้หรือไม่?

ในปัญหานี้ถ้าเปรียบเทียบกับกรยื่นฟ้องอุทธรณ์ในคดีอาญา จะเห็นว่าในคดีอาญานั้น ป.วิ.อาญาได้บัญญัติให้โอกาสแก่ผู้อุทธรณ์ที่จะยื่นฟ้องอุทธรณ์นั้นต่อพิศดีเรือนจำได้ภายใน กำหนดอายุอุทธรณ์ได้ ดังที่ ป.วิ.อาญาบัญญัติไว้ใน มาตรา 199 ความว่า “ผู้อุทธรณ์ซึ่งต้องขัง หรือต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำอาจยื่นอุทธรณ์ต่อพิศดีภายในกำหนดอุทธรณ์ เมื่อได้รับอุทธรณ์นั้น แล้วให้พิศดีออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นอุทธรณ์แล้วให้รีบส่งอุทธรณ์นั้นไปยังศาลชั้นต้น

อุทธรณ์ฉบับใดที่ยื่นต่อพิศดีส่งไปถึงศาลเมื่อพ้นกำหนดอายุอุทธรณ์แล้ว ถ้าหาก ปรากฏว่าการส่งชั่งช้านั้นมิใช่ความผิดของผู้ยื่นอุทธรณ์ให้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ได้ยื่นภายใน กำหนดอายุอุทธรณ์” ปัญหาในเรื่องนี้ ป.วิ.แพ่ง ไม่มีบทบัญญัติ เช่น ป.วิ.อาญา เพราะฉะนั้น การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาก็ดี ในคดีแพ่งจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นตามมาตรา 229 ถ้าผู้อุทธรณ์นำ

ฟ้องอุทธรณ์ยื่นต่อพัศดีเรือนจำ การยื่นเช่นนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะ ป.วิ.อาญา มาตรา 199 บัญญัติไว้สำหรับคดีอาญาโดยเฉพาะ จะนำไปใช้ในคดีแพ่งด้วยย่อมไม่ได้ดังตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 1160/2514 (ประชุมใหญ่)

โจทก์ในคดีแพ่งยื่นฎีกาต่อพัศดีเรือนจำภายในกำหนดอายุความฎีกา แต่พัศดีเรือนจำส่งฎีกาของโจทก์มาศาลเมื่อพ้นกำหนดอายุความฎีกาแล้ว เช่นนี้ เป็นการยื่นฎีกาที่ไม่ชอบ เพราะโจทก์จะยื่นฎีกาต่อพัศดีเรือนจำไม่ได้ และศาลจะส่งขยายระยะเวลาการยื่นฎีกาให้ในกรณีเช่นนี้ก็ไม่ได้

การยื่นอุทธรณ์

3. กำหนดเวลายื่นอุทธรณ์

ตามกฎหมาย การยื่นคำฟ้องอุทธรณ์มีกำหนดเวลาเพียงใด, ต้องยื่นเมื่อใด?

หลัก คำฟ้องอุทธรณ์นั้นต้องยื่นภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ข้อสังเกต กฎหมายใช้คำว่า ภายใน 1 เดือน ไม่ใช่ 30 วัน กำหนด 1 เดือนนับแต่เมื่อใดนั้น กฎหมายกำหนดว่า นับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

การนับเวลา

การนับเวลา 1 เดือน นับอย่างไร?

วิธีนับ ใช้หลัก ป.พ.พ. มาตรา 158 คือไม่นับวันที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง เริ่มนับ 1 ในวันรุ่งขึ้น เช่น

- ศาลอ่านคำพิพากษาวันที่ 1 มกราคม วันที่ 1 ไม่นับเริ่มนับวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 2 ไปครบหนึ่งเดือนในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถ้าวันที่ 1 กุมภาพันธ์ เป็นวันเสาร์ รุ่งขึ้นเป็นวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ ต้องนับวันเริ่มทำงานใหม่เข้าด้วย คือวันจันทร์ที่ 3 กุมภาพันธ์ ยังอยู่ภายในอายุความอุทธรณ์ (วันสุดท้ายที่จะยื่นอุทธรณ์ได้)

- อ่านคำสั่งวันที่ 31 มกราคม ครบกำหนดในวันที่ 28 หรือ 29 กุมภาพันธ์ แล้วแต่กรณี

- อ่านคำพิพากษาวันที่ 31 มีนาคม ครบกำหนดในวันที่ 30 เมษายน

- อ่านคำพิพากษาวันที่ 30 มกราคม ครบกำหนดในวันที่ 30 ของเดือนถัดไป คือเดือน

กุมภาพันธ์ แต่เดือนกุมภาพันธ์ไม่มีวันที่ 30 ต้องถึงวันสุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์เป็นวันสุดท้ายได้แก่วันที่ 28 หรือ 29 แล้วแต่กรณี เป็นต้น

ผู้อุทธรณ์ยื่นไม่ทันภายในกำหนด

มีปัญหว่า ถ้าผู้อุทธรณ์มีเหตุขัดข้องไม่อาจจะยื่นอุทธรณ์ได้ทันภายในเวลา 1 เดือน จะทำอย่างไร?

ทางแก้ในเรื่องนี้ก็ต้องอาศัยมาตรา 23 โดยยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น แต่ต้องระวังว่าจะกระทำได้อีกเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

หลัก

1. มีพฤติการณ์พิเศษ และ
2. คู่ความมีคำขอขึ้นมาก่อนสิ้นระยะเวลานั้น

ข้อยกเว้น กรณีมีเหตุสุดวิสัยให้ร้องขอขยายระยะเวลาได้ ตัวอย่างเช่น

โจทก์ยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดอุทธรณ์แล้ว 1 วัน อ้างว่าไปต่างจังหวัดเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายในการยื่นอุทธรณ์ ขากลับน้ำท่วมถนนและฝนตกหนักทำให้ทางขาด การเดินทางกินเวลา 2 วัน และมาถึงศาลในวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์แต่พ้นเวลาราชการแล้ว เพราะการจราจรติดขัด กรณีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า มิใช่ว่าโจทก์ไม่มีโอกาสที่จะยื่นอุทธรณ์หรือคำร้องขอขยายระยะเวลา เพราะโจทก์มีทนาย ชอบที่จะติดต่อกับทนายให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนได้ ที่โจทก์อ้างว่าต้องเดินทางไปหาเงินต่างจังหวัดใกล้ชิดกับวันขาดอายุอุทธรณ์เป็นความบกพร่องของโจทก์เอง หากกรณีเหตุสุดวิสัยไม่ และไม่ถือว่ามีพฤติการณ์พิเศษที่จะขอขยายกำหนดเวลาอุทธรณ์ด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2094/2514)

ขอขยายเวลาแต่ศาลไม่อนุญาต

ปัญหาต่อไปว่า ถ้าโจทก์หรือผู้อุทธรณ์ขอขยายระยะเวลาเพื่ออุทธรณ์ สมมติตามตัวอย่างที่กล่าวมานี้ ถ้าศาลไม่อนุญาตจะมีทางแก้อย่างไร?

คำตอบ ทางแก้ก็คือ อุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ มีข้อสังเกตว่าจะอุทธรณ์หรือฎีกาไปยังศาลฎีกาเลยก็ได้ บทบัญญัติที่ใกล้เคียงกับเรื่องนี้คือ มาตรา 234 ซึ่งเป็นเรื่องศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ ให้ผู้อุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ มาตรา 252 เป็นเรื่องถ้าศาลชั้นต้นไม่รับฎีกา ให้ผู้อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกาเลยก็ได้

การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาตามมาตรา 252 นี้ แม้จะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น แต่ต้องทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาจะอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้ ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจวินิจฉัย (คำพิพากษาฎีกาที่ 13/2507)

คำร้องตามมาตรา 252 ต้องทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่ใช่ฎีกาคำสั่ง กฎหมายใช้คำว่าอุทธรณ์คำสั่ง ดังที่บัญญัติในมาตรา 236

สรุปในเบื้องต้น

สรุปเพื่อให้ง่ายต่อการจำได้ดังนี้

1. ถ้าอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับอุทธรณ์ให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์
2. ถ้าฎีกาคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกาให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลฎีกา

ส่วนการยื่นคำร้องคงยื่นต่อศาลชั้นต้นทั้งสองกรณี

ส่วนในเรื่องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์หรือไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นฎีกา เช่น คำสั่งให้ยกคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์หรือฎีกา ให้อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นได้ต่อศาลอุทธรณ์ จะอุทธรณ์ฎีกาไปยังศาลฎีกาเลยทีเดียวไม่ได้ เช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 561/2515

ศาลชั้นต้นสั่งไม่อนุญาตให้ขยายเวลาวางเงินค่าธรรมเนียมศาลที่โจทก์จะต้องวางพร้อมฎีกา ภายหลังพ้นกำหนดระยะเวลาที่ศาลกำหนดแล้ว และไม่มีเหตุสุดวิสัย เมื่อโจทก์เห็นว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นนั้นไม่ชอบ โจทก์ชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาหาได้ไม่

ดังนั้น ถ้า

1. ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์

2. ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นฎีกา ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์

เหตุผลที่ต้องอุทธรณ์เพราะว่า ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ตรวจอุทธรณ์, ฎีกาตามมาตรา 18 และมีอำนาจสั่งรับหรือไม่รับฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาตามมาตรา 232 ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจสั่งให้ขยายระยะเวลายื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาหรือไม่ก็ได้ โดยอำนาจของศาลชั้นต้นเอง ไม่ใช่

ทำแทนศาลอุทธรณ์ หรือเป็นแต่เพียงเครื่องมือของศาลอุทธรณ์ ฉะนั้น เมื่อผู้อุทธรณ์ไม่พอใจ จึงต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์⁽¹⁾

ทัศนะหนึ่งของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการยื่นอุทธรณ์ ตามมาตรา 229

ในเรื่องนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์บางท่านให้ความเห็นว่า การที่กฎหมายมาตรา 229 กำหนดให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นจะยื่นตรงต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้ ศาลชั้นต้นจึงมีหน้าที่พิจารณาว่าอุทธรณ์นั้นใช้ได้หรือไม่ ศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจสั่งให้ขยายระยะเวลายื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา

ในเรื่องนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์บางท่านให้ความเห็นว่า การที่กฎหมายมาตรา 229 กำหนดให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นจะยื่นตรงต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้ ศาลชั้นต้นจึงมีหน้าที่พิจารณาว่าอุทธรณ์นั้นใช้ได้หรือไม่ ศาลชั้นต้นเป็นผู้พิจารณาแทนศาลอุทธรณ์ ฉะนั้น กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับฟ้องอุทธรณ์นับตั้งแต่ยื่นและสั่งรับ เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นดำเนินการแทนศาลอุทธรณ์ทั้งสิ้น หากคู่ความไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของศาลชั้นต้น จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นในกรณีนี้หาได้ไม่ ที่อุทธรณ์ไม่ได้นั้นหาใช่เพราะกฎหมายห้ามไม่ แต่ตามสภาพอุทธรณ์ไม่ได้ เนื่องจากศาลชั้นต้นกระทำการแทนศาลอุทธรณ์ย่อมจะอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้⁽²⁾

ผู้ชนะคดีจะอุทธรณ์

ปัญหาต่อไปว่า ในกรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้คู่ความฝ่ายหนึ่งชนะคดีแล้ว ฝ่ายที่ชนะแล้วจะอุทธรณ์ได้อีกหรือไม่?

ปัญหานี้ถ้าพิจารณาเพียงผิวเผิน ผู้ชนะคดีแล้วจะอุทธรณ์ไปย่อมหาประโยชน์ไม่ได้ น่าจะอุทธรณ์ไม่ได้ คือไม่มีทุกข์อันจะขอให้ศาลอุทธรณ์ปลดเปลื้องให้ แต่ถ้าสมมติว่าผู้ชนะเขาอยากจะอุทธรณ์ขึ้นมา ปัญหาว่าจะมีสิทธิอุทธรณ์หรือไม่

เรื่องนี้ ถ้าเราพิจารณาถึงตัวสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์ได้หรือไม่นั้น จะเห็นว่าสิทธิในการอุทธรณ์ได้หรือไม่นั้นมีได้อยู่ที่การแพ้หรือชนะคดี แต่อยู่ที่ว่ามีอะไรห้ามอุทธรณ์ใหม่ เช่นมีกฎหมายบัญญัติว่าห้ามอุทธรณ์ หรือบัญญัติไว้ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลเป็นที่สุด ดังนี้ ย่อมอุทธรณ์ไม่ได้ถ้าไม่มีอะไรห้ามก็ย่อมอุทธรณ์ได้

(1) อ.มาโนช จรมาศ, คำอธิบาย ป.วิ. แห่ง ภาค 3 และ 4 โรงพิมพ์บรรณาคม 2518 หน้า 43

(2) อ.พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบาย ป.วิ. แห่งว่าด้วยอุทธรณ์และฎีกา โรงพิมพ์จรลสนิทวงศ์ 2519 หน้า 338

นักศึกษาอาจจะสงสัยว่ามีด้วยหรือที่ผู้ชนะคดีแล้ว ยังประสงค์จะอุทธรณ์

คำตอบในเรื่องนี้คงเป็นว่า มีไม่น้อย ตัวอย่างเช่น โจทก์และจำเลยพิพาทกันในเรื่องหุ้นส่วน โจทก์อ้างว่าจำเลยมีหนี้ที่จะต้องชดใช้คืนแก่โจทก์ 20,000 บาท เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษา โดยเห็นว่าไม่เข้าลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนจึงยกฟ้องโจทก์ แต่ไม่ตัดสิทธิของโจทก์ที่จะนำคดีมาฟ้องใหม่ได้ เช่นนี้จะเห็นว่าแม้จำเลยจะชนะคดีก็จริง ถ้าจำเลยเห็นว่า ศาลชั้นต้นตัดสินไม่ตรงประเด็น ถ้าวินิจฉัยให้ตรงประเด็นแล้วจะพิพากษาได้ว่าโจทก์มีสิทธิเรียกร้องเงิน 20,000 บาทคืนจากจำเลยได้หรือไม่โดยไม่ต้องมีเงื่อนไขให้โจทก์, จำเลยไปฟ้องร้องกันอีก ผลของคำพิพากษาเช่นนั้นทำให้จำเลยเสียสิทธิ เพราะจำเลยจะไม่ต้องถูกโจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่อีก ดังนั้นจำเลยย่อมอุทธรณ์ได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 523/2513

ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า แม้ศาลจะพิพากษาให้จำเลยชนะคดี แต่จำเลยเห็นว่าศาลอุทธรณ์วินิจฉัยไม่ถูกต้องตรงตามประเด็นและผลของคำพิพากษาจะทำให้จำเลยเสียสิทธิจะไม่ต้องถูกโจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่ จำเลยย่อมฎีกาได้

คำธรรมเนียม

การวางค่าธรรมเนียม

เมื่อนำฟ้องอุทธรณ์ไปยื่นต่อศาลชั้นต้นนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีหน้าที่ปฏิบัติอย่างไร?

ในเรื่องนี้ เมื่อผู้อุทธรณ์เขียนหรือพิมพ์คำฟ้องอุทธรณ์ถูกต้องเรียบร้อยแล้วนำไปยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว กฎหมายได้กำหนดให้ผู้อุทธรณ์ปฏิบัติดังนี้คือ ต้องนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลด้วย

ข้อสังเกต

ในหัวข้อนี้มีข้อสังเกตสิ่งแรกคือ ตัวบทมาตรา 229 ใช้คำว่า “ค่าธรรมเนียม” ซึ่งน่าจะไม่ต้อง ที่ถูกน่าจะเป็นค่าฤชาธรรมเนียม เพราะสองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน

ความหมายของคำว่า ค่าธรรมเนียมกับค่าฤชาธรรมเนียม

คำว่า “ค่าธรรมเนียม” ตามมาตรา 149 วรรคสองเดิม หมายถึงแสตมป์ฤชากรที่ปิดไว้ในสำนวนเท่านั้น มาตรา 149 วรรคสามปัจจุบันได้ถูกยกเลิกโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ. แห่ง (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2527 มาตรา 4 “ค่าธรรมเนียมศาลนั้นให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรองโดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับให้” ส่วนคำว่า “ค่าฤชาธรรมเนียม” หมายความว่า

- ค่าทนายความ
- ค่าป่วยการพยาน
- ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสารและบังคับคดี และค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่กฎหมายบังคับให้เสีย (ดูมาตรา 161 วรรคสอง)

เพราะฉะนั้น คำว่าค่าฤชาธรรมเนียมจึงมีความหมายกว้างกว่าคำว่าค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียมจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม โดยรวมเอาคำว่าค่าธรรมเนียมเข้าไว้ด้วย ดังนั้น จากความตอนนี้จึงพอสรุปได้หลักเกณฑ์ดังนี้

หลักในการอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมมาวางศาลด้วย ยกเว้น เป็นคดีฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ซึ่งมาตรา 157 บัญญัติว่า “เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถา บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นนี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ฯลฯ

มาตรา 149 วรรคท้าย บัญญัติว่า “คำร้องขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถา คำฟ้องหรือฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาหรือคำให้การ หรือคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมด้วยคำขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถา ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นใดชั้นใด ส่วนอนาถา ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลและวางเงินศาล เว้นแต่ศาลจะได้ยกคำขอขึ้นเสีย” (ดูคร. 316/2518)

คำพิพากษาฎีกาที่ 197/2485

ผู้อุทธรณ์ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้อีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษา (ยกเว้นคดีอนาถา) จะหาประกันแทนไม่ได้

(ฎ. 163-164/2486, คร. 6/2515 ตัดสินทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาฎีกาที่ 339/2485

ผู้ชนะคดีในศาลชั้นต้นแต่แพ้ในชั้นอุทธรณ์ ถ้าจะฎีกาก็ต้องวางค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมฎีกาด้วย

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้ฎีกาไม่วางค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่ง และศาลชั้นต้นรับฎีกามาแล้ว ศาลฎีกาสั่งให้วางเงินค่าธรรมเนียมภายใน 7 วัน ถ้าไม่วางให้ยกฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 571/2498

ค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายซึ่งผู้อุทธรณ์ต้องนำมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นรวมถึงค่าทนายความและค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แก่ผู้ชนะคดีในศาลชั้นต้นด้วย

ผู้อุทธรณ์ไม่วางเงินค่าทนายความและค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายในกำหนดที่ศาลสั่ง แม้ศาลชั้นต้นรับอุทธรณ์มาและไม่เป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้าม ศาลอุทธรณ์ก็พิพากษาให้ยกอุทธรณ์

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 318/2518

ถ้าศาลอนุญาตให้ฎีกาอย่างคนอนาถา ผู้ฎีกาไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาล

ข้อสังเกต

เงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องวางตามมาตรา 229 ดัวยบทใช้คำว่า “เงินวางศาล...ฯลฯ” เพราะฉะนั้น ผู้อุทธรณ์ต้องวางเป็นตัวเงิน คือเงินสดจริง ๆ จะขอเชื่อไว้ก่อนหรือจะขอทุเลาการบังคับคดีก็ไม่ได้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 170/2509

ผู้ฎีกาจะต้องวางเงินค่าธรรมเนียมและค่าทนายความที่จะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์จะขอทุเลาการบังคับคดีไม่ได้

ผู้ค้าประกัน

ปัญหาว่าจะนำบุคคลมาเป็นผู้ค้าประกันเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 จะได้หรือไม่? ตามปัญหานี้ จะนำบุคคลมาค้าประกันก็ไม่ได้ เพราะด้วยบทกำหนดว่าต้องวางเป็นเงิน (เทียบคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 6/2515)

คำสั่งร้องของศาลฎีกาที่ 8/2515

ผู้ฎีกาต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมฎีกาจะหาประกันมาแทนการวางเงินไม่ได้

ถ้าอย่างนั้นนำหลักทรัพย์มาวางเป็นประกัน หรือให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินมาเป็นประกันการวางเงินตามมาตรา 229 นี้ จะได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้ ถ้าพิจารณาตามตัวบทมาตรา 229 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า จะหาประกันอย่างอื่นแทนเงินสด ย่อมทำไม่ได้ (ข้อนี้แตกต่างกับมาตรา 231 ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้หาประกันแทนได้)

การไม่วางค่าธรรมเนียม

มีปัญหาว่า ถ้าไม่วางค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 ผลจะเป็นอย่างไร?

ผลของเรื่องนี้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลชั้นต้นจะไม่ยอมรับอุทธรณ์นั้น ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 733/2496

ถ้าผู้อุทธรณ์มีได้วางเงินค่าธรรมเนียมฯ พร้อมกับอุทธรณ์เพียงจะมาขอวางเมื่อพ้นกำหนดอายุอุทธรณ์ จนศาลอุทธรณ์พิพากษายกอุทธรณ์แล้ว ดังนี้ ไม่มีเหตุที่จะสั่งรับอุทธรณ์ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 210/2499

อุทธรณ์ที่ไม่วางค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 เป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย...ฯลฯ

(ดู ฎ. 339/2485, 57112498)

สรุปเบื้องต้น

เมื่อผู้อุทธรณ์นำฟ้องอุทธรณ์ไปยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษานั้น ผู้อุทธรณ์จะต้องปฏิบัติในเรื่องการวางค่าธรรมเนียมดังนี้ คือ

1. จะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ และ
2. จะต้องวางเงินค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาด้วย นั่นก็คือ ผู้อุทธรณ์จะต้องเสียเงิน 2 ยอด ยอดที่หนึ่งคือ ค่าธรรมเนียมฟ้องอุทธรณ์ ยอดที่สองคือ เงินค่าฤชาธรรมเนียมตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น แต่ด้วยบทมาตรา 229 ได้กล่าวไว้

แต่เพียงยอดเงินที่สอง ไม่ได้กล่าวถึงยอดเงินที่หนึ่ง เพราะยอดเงินที่หนึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ปฏิบัติในมาตรา 149 และมาตรา 150 แล้ว

อนึ่ง มาตรา 229 บังคับให้วางเฉพาะค่าธรรมเนียมเท่านั้น ไม่รวมถึงหนี้สินตามคำพิพากษา ปัญหาว่า ถ้าไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่มาตรา 229 กำหนด ศาลอุทธรณ์จะยกอุทธรณ์ได้หรือไม่?

ในกรณีเช่นนี้ศาลอุทธรณ์ยกอุทธรณ์เสียได้ โดยอาศัยมาตรา 242 (1)

การวางเงินค่าธรรมเนียมมิใช่เรื่องเด็ดขาดเสมอไป

ปัญหาต่อไปว่า เมื่อมาตรา 229 กำหนดให้ปฏิบัติเช่นนี้ ถ้าหากว่าผู้อุทธรณ์หาเงินมาวางศาลไม่ทัน จะมีทางแก้อย่างไร?

ตามปัญหานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าอาจจะแก้โดยวิธียื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาวางเงินค่าธรรมเนียมและค่าทนาย ซึ่งจะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งได้ตามมาตรา 23 ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 มิใช่เรื่องเด็ดขาด อาจมีการยื่นหรือขยายระยะเวลาโดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา 23 ได้ ดังนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1567/2495

คำพิพากษาฎีกาที่ 1567/2495

นายจำเลยยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในวันสุดท้ายของอายุความฎีกา และได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนระยะเวลาวางเงินค่าธรรมเนียมและค่าทนายที่จำเลยจะใช้แทนโจทก์ไป 15 วัน อ้างเหตุว่า จำเลยอาจเจ็บป่วยหรือมาไม่ทันรถ ศาลชั้นต้นอนุญาต ต่อมาครบ 15 วัน จำเลยได้เอาเงินค่าธรรมเนียมค่าทนายมาวางศาล ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกา ดังนี้ ศาลฎีกาเห็นว่าการที่จำเลยร้องขอและศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตขยายระยะเวลาให้ดังกล่าว ได้กระทำก่อนสิ้นอายุความฎีกา และได้พิจารณาเห็นว่ามิพพฤติการณ์สมควร จึงสั่งอนุญาต เท่ากับเป็นการขยายระยะเวลาที่จะยื่นฎีกา ย่อมอยู่ในอำนาจที่จะสั่งได้ตามมาตรา 23 ฎีกาของจำเลยจึงเป็นฎีกาที่ชอบด้วยกฎหมาย

การใช้มาตรา 23 คลาดเคลื่อน

การขยายระยะเวลาตามมาตรา 23 กฎหมายกำหนดให้ทำเป็นคำร้อง มีปัญหาว่าถ้าผู้ขยายระยะเวลาปฏิบัติคลาดเคลื่อนไป แทนที่จะทำเป็นคำร้อง แต่กลับทำเป็นคำแถลง จะมีผลประการใด?

ปัญหาในเรื่องนี้ คำร้องที่ทำเป็นคำแถลง ถ้าศาลอนุญาตแล้วก็ไม่เสียแต่ประการใด เพียงแต่ให้เสียค่าธรรมเนียมให้ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 163-164/2486

ศาลชั้นต้นพิพากษาวันที่ 18 เมษายน 2485 โจทก์ยื่นอุทธรณ์ และปิดค่าธรรมเนียมครบถ้วนวันที่ 18 เมษายน 2485 ส่วนค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้จ่ายตามคำพิพากษาโจทก์ไม่นำมาวาง ได้ยื่นคำแถลงในวันเดียวกันว่าขอตัดไป 7 วัน เพราะระหว่างนี้ทางเดินไปมาไกล และการเงินคับแค้นกันดาร ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตในวันนั้น ต่อมาวันที่ 25 พฤษภาคม 2485 โจทก์นำเงินมาวาง ฝ่ายจำเลยคัดค้าน

ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า โจทก์ไม่นำเงินมาวางศาลพร้อมกับฟ้องอุทธรณ์ อุทธรณ์ของโจทก์เป็นอุทธรณ์ที่ไม่ควรรับพิจารณา พิพากษาให้ยกอุทธรณ์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 229 ผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียม ซึ่งจะต้องใช้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ แต่มีบทบัญญัติในมาตรา 23 ให้อำนาจศาลจะขยายหรือย่นเวลาได้ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ ความในมาตรา 23 ย่อมใช้ครอบคลุมถึงการขยายหรือย่นเวลาในการวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 แต่เหตุที่โจทก์อ้างมาในคำแถลงจะนับว่ามีพฤติการณ์พิเศษสมควรที่จะสั่งอนุญาตหรือไม่นั้น ศาลฎีกาไม่พึงพิจารณา เพราะศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตไปแล้ว ทั้งจำเลยมิได้คัดค้านในความข้อนี้ อนึ่ง การที่โจทก์ยื่นขอตัดไม่นำเงินค่าธรรมเนียมมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ต้องทำเป็นคำร้อง แม้โจทก์ทำเป็นคำแถลงก็ไม่เป็นเหตุเพียงพอถึงแก่ไม่ได้รับอุทธรณ์ เพราะศาลชั้นต้นสั่งรับแล้ว ควรให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในชั้นคำแถลงเป็นคำร้องให้ถูกต้อง พิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมเป็นคำร้องให้ถูกต้อง แล้วส่งสำนวนให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่

การวางค่าธรรมเนียมในชั้นศาลสูง

ปัญหาต่อไปว่า ในการวางเงินค่าธรรมเนียมในชั้นฎีกา เช่น ในชั้นศาลชั้นต้น โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี แต่ไปแพ้คดีในชั้นศาลอุทธรณ์ เมื่อโจทก์จะฎีกาโจทก์ยังจะต้องเสียค่าธรรมเนียมและวางค่าธรรมเนียมอีกต่อไปหรือไม่?

เรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเสียค่าธรรมเนียมฟ้องฎีกาและการวางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องชำระให้แก่จำเลยซึ่งเป็นคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ต้องเสียและวางไปตามแต่ละชั้นของศาล โจทก์จะถือว่าผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะไม่ได้ เพราะมาตรา 229 ไม่มีข้อยกเว้นในกรณีนี้เทียบนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 339/2485 วินิจฉัยว่า ผู้ชนะคดีในศาลชั้นต้นแต่แพ้ในชั้นอุทธรณ์ ถ้าจะฎีกาก็ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมฟ้องฎีกา

สิทธิจัดการกับเงินที่วางศาล

ปัญหาต่อไปว่า ถ้าคู่ความซึ่งแพ้คดีในศาลชั้นต้นแล้วอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์พร้อมวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 ถ้าต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ชนะคดี เช่นนี้ ผู้นั้นจะมีสิทธิจัดการกับเงินที่วางไว้ประการใด?

ในเรื่องนี้ ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ชนะคดีในข้อสาระสำคัญ ผู้นั้นย่อมมีสิทธิจะขอเงินที่วางไว้คืนไปได้ ตามมาตรา 251 (ดั่งนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 867/2506, คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 6/2508, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 239/2509, คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 384/2515)

อำนาจในการสั่ง

มีข้อนำพิจารณาต่อไปว่า ถ้าผู้นั้นจะขอเงินที่วางคืน จะต้องยื่นต่อศาลใด และศาลใดจะเป็นผู้มีอำนาจสั่งคืน (เช่นตามตัวอย่างข้างต้น ถ้าโจทก์ชนะคดีชั้นศาลฎีกาก็ดี ชั้นศาลอุทธรณ์ก็ดี จะต้องยื่นต่อศาลใด และศาลใดมีอำนาจสั่ง)?

ในกรณีเช่นนี้ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น แม้คดีจะอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาก็ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นเพื่อพิจารณาสั่ง จะมายื่นต่อศาลฎีกาไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 6/2508

ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดี จำเลยยื่นคำแถลงขอรับเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่วางไว้ต่อศาลชั้นต้นได้ตามมาตรา 251

คำพิพากษาฎีกาที่ 239/2509

เงินค่าธรรมเนียมและค่าทนายที่จำเลยวางศาลเมื่อจำเลยอุทธรณ์นั้น เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้จำเลยชนะคดี จำเลยชอบที่จะร้องขอคืนเงินที่วางนั้นได้ตามมาตรา 251

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 384/2514

จำเลยนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ และได้วางเงินประกันการชำระหนี้ตามคำสั่งศาลอุทธรณ์ด้วย เมื่อจำเลยชนะคดีในชั้นอุทธรณ์ย่อมมีสิทธิขอรับเงินทั้งสองจำนวนนั้นคืนได้ตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 251

เวลาวางค่าธรรมเนียม

การชำระค่าธรรมเนียมและการวางค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามมาตรา 229 จะต้องวางเมื่อใด?

ในเรื่องนี้จะต้องปฏิบัติโดยการวางภายใน 1 เดือน นับแต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา หรือวางพร้อมกับฟ้องอุทธรณ์

การวางค่าธรรมเนียมเลยกำหนด

มีข้อนำคดีต่อไปว่า ถ้าวางพ้นกำหนดนี้ ผลจะเป็นประการใด?

ผลของการวางเลยกำหนด 1 เดือน นับแต่ศาลชั้นต้นตัดสินต้องถือว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1808/2492

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่ผู้อุทธรณ์นำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องชำระให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาล แต่ไม่ได้วางพร้อมด้วยฟ้องอุทธรณ์ หากวางเมื่อพ้นกำหนดอายุอุทธรณ์ อุทธรณ์นั้นใช้ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 733/2496

ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาวันที่ 21 สิงหาคม 2495 จำเลยยื่นฟ้องอุทธรณ์วันที่ 30 เดือนเดียวกัน ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ ต่อมาสำนวนขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าจำเลยมิได้วางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องชำระให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ไม่เป็นอุทธรณ์ ให้ยกอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แล้ว จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอวางเงินนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ไม่มีเหตุที่จะสั่งรับได้

ข้อสังเกต แนววินิจฉัยของศาลฎีกาคัดค้านได้หลักว่าผู้อุทธรณ์จะขอวางเงินเพื่อให้ผู้ทธรณ์ใช้ได้หลัง 1 เดือน นับแต่ศาลชั้นต้นตัดสินแล้วทำไมได้

คดีไม่ต้องวางค่าธรรมเนียม

ปัญหาต่อไปว่า มีบ้างไหม คดีที่ไม่ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229?

คำตอบในเรื่องนี้คงเป็นว่า มีได้ คดีที่ไม่ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 ได้แก่ คดีขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา และศาลอนุญาตตามมาตรา 157 และมาตรา 149 ดังตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 316/2518

ถ้าศาลอนุญาตให้ฎีกาอย่างคนอนาถา ผู้ฎีกาไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาล

ทางแก้ไม่อนุญาตให้ว่าความอนาถา

มีปัญหามาพิจารณาต่อไปว่า ถ้าศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา โดยยกคำร้องเช่นนั้น ผลจะเป็นอย่างไร ผู้ร้องจะมีทางแก้ประการใด?

ผลของเรื่องนี้ ผู้ร้องจะฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาไม่ได้ ผู้ร้องมีทางแก้โดยปฏิบัติตามมาตรา 156 โดยมีสิทธิเลือกจะยื่นคำขอให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นใหม่ เพื่ออนุญาตให้ผู้ร้องนำพยานมาแสดงเพิ่มเติมว่าตนเป็นคนยากจน หรือจะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นภายใน 7 วันก็ได้ แต่ถ้าได้เลือกใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งโดยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง เมื่อเกิน 7 วันนับแต่วันศาลมีคำสั่ง และศาลสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของผู้ร้องแล้ว ผู้ร้องขอจะกลับมาขอให้พิจารณาคำขอนั้นใหม่เพื่ออนุญาตให้นำหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมว่าตนเป็นคนยากจนอีกหาได้ไม่ (ดูคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 532/2518)

ข้อสังเกต

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอว่าความอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ว่าความอย่างคนอนาถา ผู้อุทธรณ์ขอที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์

และถ้าในชั้นฎีกา ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ว่าความอย่างคนอนาถา ถ้าจะฎีกา ผู้ฎีกาจะต้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นนั้นต่อศาลอุทธรณ์ จะตรงไปศาลฎีกาทันทีไม่ได้ (ดูคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 561/2515)

หน้าที่ผู้อุทธรณ์หลังจากศาลยกคำร้อง

มีข้อนำคิดต่อไปว่า ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอว่าความอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ว่าความอย่างคนอนาถาผู้อุทธรณ์ยังจะต้องวางเงินตามมาตรา 229 หรือไม่?

ในเรื่องนี้ เมื่อศาลชั้นต้นไม่อนุญาตแล้ว เมื่อยื่นยันจะยื่นฟ้องอุทธรณ์ ก็จะต้องวางเงินตามมาตรา 229 ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 684/2495

ศาลใต้สวนแล้วมีคำสั่งว่าจำเลยไม่ใช่คนอนาถาให้ยกคำร้อง ถ้าประสงค์จะอุทธรณ์ก็ให้จำเลยนำเงินค่าธรรมเนียมมาวางใน 3 วันนับแต่วันมีคำสั่ง... ฯลฯ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 94-95/2496

ยื่นอุทธรณ์อนาถา ศาลใต้สวนแล้วไม่อนุญาตและไม่ได้ขยายเวลาวางเงินค่าธรรมเนียมให้จึงพ้นเวลาชั้นอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ร้องขอให้ศาลเลื่อนกำหนดวางเงินต่อไปไม่ได้ ฯลฯ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 265/2506

จำเลยยื่นฎีกาพร้อมกับคำร้องขอฎีกาอย่างคนอนาถา ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตและให้จำเลยวางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องวางและชำระต่อศาลภายใน 15 วัน จำเลยฎีกาคำสั่ง ศาลฎีกายกคำร้อง จำเลยจึงนำค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกามาชำระ เมื่อจำเลยไม่วางเงินค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้นั้นย่อมถือว่าจำเลยมิได้ยื่นฎีกาให้ถูกต้องตามกฎหมายภายในกำหนดเวลา จึงไม่เป็นฎีกาที่จะรับไว้พิจารณา

จากแนววินิจฉัยของศาลฎีกาเหล่านี้เป็นตัวอย่างแสดงว่าถ้าศาลไม่อนุญาตให้ฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ผู้อุทธรณ์ยังคงต้องวางเงินตามที่มาตรา 229 กำหนดไว้

ผลการวางเงินค่าธรรมเนียม

มีข้อชวนสงสัยต่อไปว่า ถ้าผู้อุทธรณ์นำเงินมาวางเมื่อพ้นอายุอุทธรณ์แล้ว ผลจะเป็นประการใด?

ในเรื่องนี้แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

(1) ถ้าศาลชั้นต้นสั่งยกคำร้องไม่อนุญาตให้ว่าความอย่างคนอนาถา และศาลไม่ได้กำหนดระยะเวลาให้นำเงินมาชำระ ถ้าผู้อุทธรณ์นำเงินไปชำระภายหลังพ้นกำหนดอายุอุทธรณ์หรือฎีกา ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกานั้นถือว่าใช้ไม่ได้

(2) สั่งยกโดยขยายระยะเวลาให้ เมื่อผู้อุทธรณ์นำเงินมาชำระภายในระยะเวลาดังกล่าว แม้จะพ้นอุทธรณ์แล้วก็ตามฟ้องอุทธรณ์นั้นใช้ได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 281/2486

ศาลอุทธรณ์พิพากษาวันที่ 31 สิงหาคม 2485 จำเลยยื่นฎีกาและร้องขอฎีกาอย่างคนอนาถาในวันที่ 28 กันยายน 2485 ศาลชั้นต้นได้สวนคำร้องอนาถา และตั้งวันที่ 12 ตุลาคม 2485 ให้ยกคำร้อง ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2485 จำเลยนำเงินค่าธรรมเนียมชั้นฎีกาและค่าธรรมเนียมที่จะชำระให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งวางศาล ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาโดยให้เหตุผลว่า แม้จำเลยจะวางเงินเช่นว่านี้หลัง 1 เดือนนับแต่วันอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แต่จำเลยก็ยังวางภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันศาลยกคำร้องอนาถา

โจทก์คัดค้านในคำแก้ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ฎีกาจะต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมที่จะต้องให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งในวันที่ยื่น (ภายในอายุความ) ตามมาตรา 149 และมาตรา 229 จำเลยยื่นคำร้องขอว่าความอย่างคนอนาถา ถ้าศาลสั่งอนุญาตก็ไม่ต้องชำระเงินสองจำนวนนี้ตามมาตรา 157 แต่ถ้าวางคำร้องนั้นและมิได้สั่งขยายระยะเวลาให้ไว้ตามมาตรา 23 จำเลยชำระค่าธรรมเนียมฎีกาภายหลังวันฟังคำพิพากษาศาลเกิน 1 เดือน ขาดอายุความเพราะไม่มีกฎหมายอื่นใดสนับสนุนให้ยืดอายุความได้อีก

คำพิพากษาฎีกาที่ 285/2508

จำเลยยื่นฎีการ่วมกับคำร้องขอฎีกาอย่างคนอนาถา ศาลชั้นต้นสั่งไม่อนุญาตและให้จำเลยนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องวางและชำระต่อศาลมาวางภายใน 15 วัน จำเลยฎีกาคำสั่งศาลฎีกาสั่งยกคำร้อง จำเลยจึงได้นำค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกามาชำระ เมื่อจำเลยไม่วางเงินค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้นั้นย่อมถือว่าจำเลยมิได้ยื่นฎีกาให้ถูกต้องตามกฎหมายภายในกำหนดเวลาจึงไม่เป็นฎีกาที่จะรับไว้พิจารณา

ศาลชั้นต้นมีส่วนผิดพลาด

ปัญหาต่อไปว่า ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่ได้วางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้ให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นพร้อมฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา 229 แต่ปรากฏว่าศาลชั้นต้นสั่งรับฟ้องอุทธรณ์ไว้ โดยที่ศาลชั้นต้นมีส่วนผิดพลาดอยู่ด้วย ที่ไม่ได้เรียกให้ผู้อุทธรณ์วางเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าว จะด้วยเหตุใดก็ตาม เช่น ลืมเรียกหรือเปลืองรอ ฯลฯ เช่นนี้ ปัญหาว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นจะยังใช้ได้หรือไม่?

ปัญหาในเรื่องนี้ แนวการวินิจฉัยของศาลฎีกาในชั้นหลัง ๆ ต่อมาจนถึงปัจจุบันถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ใช้ได้ ถ้าหากว่าศาลชั้นต้นมีส่วนผิดพลาดอยู่ด้วยในการที่ไม่สั่งให้วางเงินค่าธรรมเนียม ศาลฎีกาวินิจฉัยออกไปในด้านให้ความเป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์แทนที่จะโยนให้เป็นบาปเคราะห์หรือเป็นกรรมของผู้อุทธรณ์เอง คำพิพากษาเช่นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นคำพิพากษาที่ชอบธรรม

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1708/2500 (ประชุมใหญ่)

จำเลยยื่นฟ้องอุทธรณ์โดยมิได้วางเงินค่าอุทธรณ์ค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนโจทก์มาพร้อมด้วยคำฟ้องอุทธรณ์ เป็นการไม่ชอบ แต่ศาลชั้นต้นสั่งรับคำฟ้องอุทธรณ์ จำเลยไม่ได้ขัดขืน อาศัยมาตรา 23 ศาลมีอำนาจขยายเวลาวางเงินค่าอุทธรณ์ค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งได้ พฤติการณ์แห่งคดีสมควรขยายเวลาให้ ไม่ควรยกอุทธรณ์เสียทีเดียว ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษายกอุทธรณ์ ศาลฎีกาพิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้จำเลยวางเงินจำนวนนั้นใน 10 วัน แล้วให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1708/2500

จำเลยยื่นอุทธรณ์โดยมิได้นำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แก่โจทก์ตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ของจำเลยตามมาตรา 229 แต่ศาลชั้นต้นได้รับอุทธรณ์ไว้โดยจำเลยไม่มีเจตนาที่จะไม่วางเงินนั้น และต่อมาจำเลยได้นำค่าธรรมเนียมมาวางแล้ว ศาลอุทธรณ์พิพากษายกอุทธรณ์ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลฎีกาถือว่าศาลได้ขยายเวลาวางเงินค่าธรรมเนียมให้แก่จำเลยตามมาตรา 23 แล้ว ให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่

ข้อสังเกต

มีข้อสังเกตจากแนววินิจฉัยเหล่านี้ว่า การขอหรือสั่งขยายระยะเวลาตามมาตรา 23 ต้องทำก่อนที่ระยะเวลาที่จะวางเงินสุดสิ้นลง คือต้องขอขยายก่อนสิ้นอายุอุทธรณ์ เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัย ไม่ใช่ว่าจะขอหรือสั่งขยายระยะเวลาเมื่อไรก็ได้ เพราะฉะนั้น การที่ศาลฎีกามาสั่งในชั้นฎีกา คงจะหมายความว่าผู้อุทธรณ์ไม่มีเจตนาที่จะบิดพลิ้วหรือขัดขืนที่จะไม่วางเงินค่าธรรมเนียม และต่อมาก็ได้นำมาวางแล้ว ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์มา ควรจะได้สั่งขยายเวลาให้เสียแต่ครั้งนั้น ก่อนที่อายุอุทธรณ์สิ้นสุดลง ศาลฎีกาจึงพิพากษาให้ถือว่ามีการขยายเวลาโดยการปฏิบัติของศาล โดยถือเอาความยุติธรรมเป็นที่ตั้งดังกล่าวแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1321/2512

ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟังเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2509 โจทก์ยื่นอุทธรณ์วันที่ 28 เดือนต่อมา อันเป็นวันสุดท้ายที่อาจยื่นได้ โดยโจทก์ไม่ได้วางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนจำเลยในวันนั้น และในวันที่ยื่นอุทธรณ์นั่นเอง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์ ครั้นวันที่ 1 ธันวาคม 2509 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้โจทก์นำค่าฤชาธรรมเนียมมาวางใน 7 วัน โจทก์ก็ปฏิบัติตามนำเงินมาชำระในวันที่ 6 เดือนเดียวกัน เช่นนี้ เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ไว้ ศาลย่อมมีอำนาจขยายระยะเวลาวางเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งได้ ทั้งพฤติการณ์แห่งคดีสมควรขยายให้

กฎหมายกำหนดให้ยื่นสำเนาอุทธรณ์

การสำเนาอุทธรณ์

เมื่อผู้อุทธรณ์นำฟ้องอุทธรณ์มายื่นต่อศาลชั้นต้น กฎหมายกำหนดให้ผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นสำเนาคำฟ้องอุทธรณ์นั้นต่อศาลด้วย ทั้งนี้เพื่อส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์

ความหมายของคำว่า “จำเลยอุทธรณ์”

ปัญหาว่าจำเลยอุทธรณ์ตามมาตรา 229 หมายถึงใคร?

จำเลยอุทธรณ์ หมายถึง โจทก์หรือจำเลยความเดิมซึ่งมิได้อุทธรณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 235 และมาตรา 236 ตัวอย่างเช่น โจทก์ฟ้องจำเลยในคดีแพ่งเรื่องหนึ่ง ศาลพิพากษาให้จำเลยแพ้คดี จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ ดังนี้ ในชั้นศาลอุทธรณ์ จำเลยผู้ยื่นฟ้องอุทธรณ์เรียกว่าโจทก์อุทธรณ์ ส่วนโจทก์ในคดีเดิมเรียกว่าจำเลยอุทธรณ์ และถ้า

หากว่าทั้งโจทก์และจำเลยต่างอุทธรณ์ โจทก์และจำเลยในคดีเดิมต่างตกเป็นจำเลยอุทธรณ์ของแต่ละฝ่ายที่อุทธรณ์ ดังนั้น ในคดีมีจำเลยอุทธรณ์หลายคนหรือหลายฝ่าย ผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นสำเนาอุทธรณ์ให้ครบจำนวนคู่ความ ตามมาตรา 82 เช่น มีจำเลยอุทธรณ์ 2 คน ผู้อุทธรณ์ก็ต้องยื่นสำเนาอุทธรณ์ 2 ชุด ดังนี้เป็นต้น

ความมุ่งหมายของการส่งสำเนาอุทธรณ์

มีปัญหาว่าพิจารณาว่าทำไมกฎหมายจึงให้ส่งสำเนาฟ้องอุทธรณ์ให้แก่ศาล?

เหตุที่ต้องให้ส่ง เพื่อศาลจะได้ส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์เพื่อให้จำเลยอุทธรณ์ได้มีโอกาสต่อสู้คดี ทำคำแก้อุทธรณ์ของโจทก์ต่อไป เพื่อความถูกต้องและยุติธรรม

ผู้มีหน้าที่ส่งสำเนาอุทธรณ์

ใครเป็นผู้มีหน้าที่จัดส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง?

แต่เดิมก่อนมีการแก้ไข ป.วิ. แห่ง เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้จัดส่งสำเนาอุทธรณ์ โดยคู่ความฝ่ายอุทธรณ์มีหน้าที่จัดการนำส่งตามมาตรา 70 ก็ต้องนำหมายนัดและสำเนาฟ้องอุทธรณ์ไปส่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 70 โดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2527 มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 70 โดยเปลี่ยนหลักการจากเดิมซึ่งบังคับให้โจทก์มีหน้าที่จัดการนำส่งคำฟ้องเสมอ ปัจจุบันไม่บังคับอีกต่อไป กล่าวคือกฎหมายใหม่ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งคำฟ้อง ส่วนการนำส่งนั้นโจทก์จะนำส่งหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่ศาลจะสั่งให้โจทก์มีหน้าที่จัดการนำส่ง แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ. แห่ง ในสาระสำคัญเช่นว่านี้แล้ว ในทางปฏิบัติอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งได้มีบันทึกลงวันที่ 5 ตุลาคม 2527 ถึงผู้พิพากษากำหนดแนวปฏิบัติของศาลแพ่งในสาระสำคัญว่าให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำส่งทุกคดี โดยโจทก์ต้องนำส่งหมายเรียกสำเนาฟ้องใน 7 วัน และถ้าส่งหมายเรียกไม่ได้ต้องแถลงใน 15 วัน มิฉะนั้น ศาลจะสั่งว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง ทั้งนี้ท่านได้ให้เหตุผลว่า “เนื่องจากได้มีการแก้ไขมาตรา 70 ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องโดยไม่ต้องนำส่ง เว้นแต่ศาลจะสั่ง... ฯลฯ ถ้าไม่กำหนดให้โจทก์นำส่งหมายเรียกสำเนาฟ้อง เมื่อเจ้าพนักงานผู้ส่งหมายรายงานว่าส่งหมายไม่ได้ ศาลจะต้องมีหมายแจ้งให้โจทก์ทราบเพื่อมาแถลงอีก ซึ่งจะทำให้คดีต้องล่าช้าออกไป จึงเห็นสมควรกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติของศาลแพ่งว่า ให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำส่งทุกคดี เพื่อโจทก์จะได้ทราบว่าส่งหมายเรียกได้หรือไม่

ในการนี้เห็นสมควร ขอให้ผู้พิพากษาเดิมข้อความในตราขังรับฟ้อง จากเดิมที่ว่า “รับคำฟ้อง หมายส่งสำเนาให้จำเลย ฯลฯ...” เป็นว่า “รับคำฟ้องหมายส่งสำเนาให้จำเลย โดยให้โจทก์นำส่งภายใน 7 วัน ฯลฯ ส่วนข้อความตอนต่อไปที่ว่า “ถ้าส่งไม่ได้ให้แถลงใน 15 วัน...” นั้นเห็นสมควรคงไว้ตามเดิมอีกสักกระยะหนึ่งก่อน (เพราะถ้าจะแก้ระยะเวลาให้สั้นลง อาจมีปัญหาเกี่ยวกับโจทก์มากในระยะแรก ๆ นี้)

สรุป ขณะรวบรวมหนังสือเล่มนี้ ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานศาลเป็นผู้จัดส่งสำเนาอุทธรณ์ โดยคู่ความฝ่ายอุทธรณ์มีหน้าที่จัดการนำส่งเหมือนเดิมจนกว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ซึ่งนักศึกษาจะต้องติดตามศึกษาให้ทันต่อความเป็นจริงต่อไป

การไม่นำส่งสำเนาอุทธรณ์

ปัญหาว่าถ้าผู้อุทธรณ์ไม่นำส่งสำเนาอุทธรณ์ ผลจะเป็นประการใด?

ในเรื่องนี้ ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยอุทธรณ์ ต้องถือว่าผู้อุทธรณ์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์ ตามมาตรา 174 ซึ่งบัญญัติเรื่องการทิ้งฟ้องไว้ 2 ข้อ คือ

1. เมื่อโจทก์เสนอคำฟ้องแล้วเพิกเฉยไม่ขอให้เจ้าหน้าที่ให้ส่งหมายเรียกให้จำเลยแก้คดีภายใน 7 วันนับแต่ยื่นคำฟ้อง

2. เมื่อโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไว้เพื่อการนั้น ๆ เนื่องจากมาตรา 246 บัญญัติว่า “...บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้นนั้น ให้ใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ได้โดยอนุโลม”

ดังนั้น บทบัญญัติในเรื่องการทิ้งฟ้องในศาลชั้นต้นจึงนำไปใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้ โดยอนุโลม (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ 678/2490, 250/2494, 574/2494) แต่บทบัญญัติในมาตรา 174 จะนำไปใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้เฉพาะกรณีที่ 2 เท่านั้น (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ 510/2497) ส่วนกรณีแรกไม่ใช่ในชั้นศาลสูง เพราะชั้นศาลสูงไม่มีการออกหมายเรียกให้จำเลยแก้คดี ส่วนกรณีที่ 2 จะถือเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ได้ก็ต่อเมื่อศาลได้กำหนดให้ส่งสำเนาภายในกี่วัน โดยกำหนดจำนวนวันไว้ด้วย ถ้าศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดวันให้ผู้อุทธรณ์ปฏิบัติเสียก่อน การทิ้งฟ้องก็มิได้ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 510/2497

ยื่นอุทธรณ์แล้วไม่นำสำเนาอุทธรณ์ส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจนเกินกำหนดเวลาที่ศาลสั่ง เป็นการทิ้งฟ้องตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 174 (2) ศาลอุทธรณ์สั่งจำหน่ายคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 798/2498

เมื่อจำเลยอุทธรณ์ยอมเป็นหน้าที่จำเลยจะจัดการนำส่งสำเนาอุทธรณ์ให้โจทก์ แต่ถ้าในคำสั่งศาลชั้นต้นมิได้กำหนดวันให้จำเลยมาจัดการดำเนินคดี ก็ขอหมายนัดส่งสำเนาอุทธรณ์ ฉะนั้น การที่จำเลยมาขอหมายนัดภายหลังศาลชั้นต้นมีคำสั่งเพียง 20 วัน ยังไม่เป็นเหตุพอให้ถือว่าจำเลยทิ้งฟ้อง เพราะในคำสั่งศาลมิได้กำหนดวันให้จำเลยต้องปฏิบัติไว้

ส่วนกำหนดเวลา 15 วันตามที่บัญญัติไว้ในข้อหนึ่งนั้น⁽¹⁾ หมายความว่าเฉพาะในชั้นยื่นคำฟ้องและขอหมายเรียกให้จำเลยแก้คดีเท่านั้น จะนำมาใช้ในกรณีนี้ไม่ได้ (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1393-1394/2510 วินิจฉัยแนวเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1098/2505

โจทก์ยื่นฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาและสั่งว่า “ส่งสำเนาให้จำเลยแก้ภายใน 15 วันนับแต่วันรับสำเนาฎีกา” จำเลยยื่นคำร้องว่าโจทก์ทราบคำสั่งศาลดังกล่าวแล้ว ครบกำหนด 15 วันแล้ว โจทก์ละเลยเพิกเฉยไม่คิดต่อนำเจ้าพนักงานศาลส่งหมายนัดและสำเนาฎีกาให้จำเลยเพื่อแก้ ทั้งไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้ชี้แจงเหตุขัดข้องแต่อย่างใด ต้องถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องฎีกาตามมาตรา 174 แม้เจ้าพนักงานศาลจะส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยเมื่อพ้น 15 วันแล้ว ก็ต้องถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องฎีกาที่ศาลได้สั่งรับไว้ โจทก์แถลงว่าโจทก์มิได้ละเลยในการส่งสำเนาฎีกาเพราะในวันที่ศาลสั่งรับฎีกา เจ้าพนักงานศาลได้ส่งสำเนาฎีกาให้ทนายจำเลยที่ศาล ทนายจำเลยว่ารุ่งขึ้นจะมารับไม่ได้ว่าให้โจทก์นำส่งยังภูมิลำเนาของทนายจำเลย

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามปกติในคดีแพ่งเมื่อศาลสั่งรับอุทธรณ์หรือฎีกา ก็สั่งไว้ ณ ที่เดียวกัน เป็นใจความว่า ให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกานั้นนำส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกานั้นให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งแก้ภายในกำหนดเท่านั้น ๆ วันตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด หมายความว่า คู่ความฝ่ายที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกามีหน้าที่จะต้องมานำเจ้าพนักงานศาลไปส่งภายในกำหนดเวลานั้นนับตั้งแต่วันที่ทราบคำสั่งศาล หากมิปฏิบัติตามและไม่สามารถชี้แจงเหตุขัดข้องให้เป็นที่พอใจ

---

(1) ป.วิ. แห่ง เดิมกำหนดให้ส่งหมายเรียกให้จำเลยแก้คดีภายใน 15 วันนับแต่วันยื่นฟ้อง ภายหลังมี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ. แห่ง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2527 มาตรา 7 แก้เป็น 7 วันนับแต่วันยื่นฟ้อง

ศาล ศาลก็อาจวินิจฉัยสั่งว่าเป็นการทิ้งฟ้องได้ แต่คดีนี้ศาลชั้นต้นสั่งว่า “ฯลฯ ให้รับฎีกาและส่งสำเนาให้จำเลยแก่ภายใน 15 วันนับแต่วันรับสำเนาฎีกา ฯลฯ” ซึ่งหมายถึงให้จำเลยยื่นคำแก้ฎีกาต่อศาลภายใน 15 วันนับแต่วันรับสำเนาฎีกา เป็นการสั่งซ้ำตามมาตรา 237, 247 อันไม่มีผลประการใด และมีได้สั่งกำหนดวันที่โจทก์นำส่งสำเนาฎีกาให้จำเลย จึงมีใช้กรณีที่ศาลจะสั่งว่าโจทก์ทิ้งฟ้องฎีกาได้

การส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

ในกรณีที่ได้อ่านอุทธรณ์หรือฎีกาไว้ต่อศาลชั้นต้นแล้ว มาตรา 70 เดิมกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาต้องไปนำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาให้แก่จำเลยอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาไม่ไปทำหน้าที่ดังกล่าวปล่อยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศาลส่งหมายฯเอง หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าส่งไม่ได้เนื่องจากไม่พบตัวจำเลยอุทธรณ์หรือจำเลยฎีกาหรือไม่มีผู้ใดยอมรับหมายไว้แทน หรือเหตุอื่นใดก็ตาม และศาลได้มีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาทราบโดยให้แถลงว่าจะจัดการอย่างไร ดังนี้ หากผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเพิกเฉยเสียไม่แถลงว่าจะให้ศาลจัดการอย่างไรจนล่วงเลยเวลาที่ศาลกำหนดเช่นนี้ เคยปรากฏแนววินิจฉัยของศาลฎีกาถือว่าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาทิ้งฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1253/2494

จำเลยยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ปรากฏตามรายงานของเจ้าพนักงานกองหมายว่าได้นำหมายนัดและสำเนาฎีกาเพื่อส่งให้แก่ทนายโจทก์ ณ สำนักงาน แต่ส่งไม่ได้จึงรายงานต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งมีคำสั่งว่า “ให้จำเลยทราบและจะจัดการอย่างไร” ทนายจำเลยทราบคำสั่งศาลแพ่งวันที่ 10 มกราคม 2494 จนถึงวันที่ 29 มกราคม 2494 ทนายจำเลยมิได้แถลงให้ศาลทราบ ศาลแพ่งจึงส่งสำเนามายังศาลฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า ตามพฤติการณ์พอถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องตามมาตรา 174

ตามตัวอย่างข้างต้น ถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมายปัจจุบันเมื่อผู้อุทธรณ์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์แล้ว ผู้อุทธรณ์จะนำส่งหมายฯ หรือไม่ก็ได้ เว้นแต่ศาลจะสั่งให้ผู้อุทธรณ์นำส่ง ในกรณีศาลมีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์นำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ หากผู้อุทธรณ์ไม่ไปดำเนินการแต่ปล่อยให้เจ้าพนักงานส่งหมายดำเนินการเอง หากเกิดกรณีดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าผลจะไม่ต่างกัน กรณีนี้ต้องถือว่าผู้อุทธรณ์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์ฎีกาด้วยกัน

เปรียบเทียบการใช้ถ้อยคำ

คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งรับคำฟ้อง กับการสั่งรับอุทธรณ์หรือฎีกา มีความหมายเหมือนกันหรือต่างกัน?

คำสั่งทั้งสองนี้มีความหมายแตกต่างกัน ในทางปฏิบัติเมื่อศาลชั้นต้นจะรับฟ้อง เดิมศาลชั้นต้นจะเพียงสั่งว่า “รับคำฟ้องหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยแก่” ไม่ต้องกำหนดให้โจทก์มานำส่งภายในกี่วันก็ได้ ถ้าโจทก์ไม่มานำส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องภายใน 15 วัน นับแต่วันยื่นคำฟ้องก็ย่อมถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องตามมาตรา 174 (1) แต่ปัจจุบันศาลใช้ตราขงประทับข้อความว่า “รับคำฟ้องหมายส่งสำเนาให้จำเลย โดยให้โจทก์นำส่งภายใน 7 วัน ...ฯลฯ”

แต่การสั่งรับอุทธรณ์หรือฎีกา เพียงสั่งว่า “รับอุทธรณ์สำเนาให้อีกฝ่ายแก่” หรือ “รับฎีกา สำเนาให้อีกฝ่ายแก่” การสั่งเพียงแค่นี้เมื่อผู้อุทธรณ์หรือฎีกาไม่มานำส่งสำเนาภายใน 7 วัน ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ไม่อาจสั่งว่าทิ้งฟ้องได้ เพราะมาตรา 174 (1) จะนำมาใช้ในชั้นศาลสูงไม่ได้ (ดูรายละเอียดหัวข้อการไม่นำส่งสำเนาอุทธรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการทิ้งฟ้องมาตรา 174) ดังนั้น การสั่งรับอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้าจะให้ให้มีผลในเรื่องทิ้งฟ้องด้วยควรสั่งว่า “รับอุทธรณ์ (หรือฎีกา) ให้ผู้อุทธรณ์ (หรือฎีกา) นำส่งสำเนาให้อีกฝ่ายหนึ่งภายใน...วัน” เป็นต้น

การทิ้งฟ้องอาจเกิดขึ้นจากการหลงลืม

มีปัญหาน่าพิจารณาว่าถ้าผู้อุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นแล้ว ศาลชั้นต้นได้สั่งให้ผู้อุทธรณ์นำส่งหมายนัดและสำเนาฟ้อง ซึ่งผู้อุทธรณ์ก็รับทราบแล้ว แต่ไม่ได้ไปนำส่งเพราะหลงลืม ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ตั้งใจหรือมีเจตนาจะไม่นำส่งเลย เช่นนี้จะถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ได้หรือไม่?

กรณีที่ได้รับทราบคำสั่งของศาลชั้นต้นเช่นนี้แล้ว แม้จะหลงลืมไม่ตั้งใจทิ้งฟ้องก็ตาม ต้องถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องแล้วตามมาตรา 174 ดังนั้น การทิ้งฟ้องตามมาตรา 174 ไม่จำเป็นต้องมีการจงใจทิ้งเสมอไป แม้ลืมก็ยังถือว่าเป็นการทิ้งฟ้อง (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 178/2505)

ทนายไม่มาตามนัด

ปัญหาต่อไปว่า ถ้าศาลชั้นต้นสั่งให้ผู้อุทธรณ์นำส่งสำเนาอุทธรณ์ภายในกำหนด...วัน แต่ผู้อุทธรณ์ไม่ได้ไปนำส่งตามคำสั่งศาล เนื่องจากผู้อุทธรณ์ได้โทรศัพท์ติดต่อกับทนายจำเลย

อุทธรณ์ให้มารับสำเนาอุทธรณ์ที่ศาล และนายจำเลยอุทธรณ์ก็ตกลงจะไปรับสำเนาอุทธรณ์ดังกล่าวที่ศาลภายในกำหนดครั้งที่เคยประพุดิปฏิบัติกันมาเป็นประจำ แต่ปรากฏว่านายจำเลยอุทธรณ์ไม่ได้ไปรับตามที่ตกลงปากกลางไว้ ดังนี้ จะถือว่าผู้อุทธรณ์ทิ้งฟ้องได้หรือไม่?

ปัญหานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า โดยหลักกฎหมาย ผู้อุทธรณ์มีหน้าที่นำส่ง ตามคำสั่งศาล (มาตรา 70) เมื่อไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด ต้องถือว่าผู้อุทธรณ์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์ได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 571/2508)

อำนาจศาล

ปัญหาต่อไปว่าเมื่อมีการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ก็ดี ทิ้งฎีกาก็ดี ผลจะเป็นประการใด?

คำตอบคงเป็นว่า ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเสียได้ตามบทบัญญัติมาตรา 132

ปัญหาว่าศาลจะไม่จำหน่ายคดีได้หรือไม่ กฎหมายบังคับให้ศาลต้องจำหน่ายคดีเสมอไปหรืออย่างไร?

ความในมาตรา 132 ไม่ได้บัญญัติโดยเด็ดขาดว่าศาลต้องจำหน่ายคดีเสมอไป ดังนั้น ถ้าศาลเห็นว่าที่ผู้อุทธรณ์ไม่ไปนำส่งสำเนาอุทธรณ์ตามคำสั่งศาลนั้น ผู้อุทธรณ์มีพฤติการณ์หรือเหตุอันสมควร ศาลก็มีอำนาจสั่งไม่จำหน่ายได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1669/2493)

ปัญหาต่อไปว่า ถ้าศาลจำต้องจำหน่ายคดีเพราะทิ้งฟ้องและศาลมีคำสั่งว่าผู้อุทธรณ์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์เช่นนี้แล้ว ศาลจะคืนค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่วางไว้ให้หรือไม่?

ในกรณีเช่นนี้ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ นั้น ศาลคงคืนให้แก่ค่าตัดสินเท่านั้น (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 581/2502)

การส่งสำเนาอุทธรณ์ก่อนศาลรับฟ้อง

มีปัญหาน่าคิดประการหนึ่งว่า ถ้าผู้อุทธรณ์ยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น แต่ศาลชั้นต้นยังไม่ได้ส่งรับ จะโดยเหตุใด ๆ ก็ตาม เช่นฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์อ่านไม่เข้าใจ คำฟ้องอุทธรณ์ก้าวร้าวศาล ศาลยอมสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องได้ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ยอมแก้ ศาลมีอำนาจสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์นั้นได้ตามมาตรา 18 ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฟ้องเช่นนี้ ศาลชั้นต้นจะสั่งให้ส่งสำเนาฟ้องอุทธรณ์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งได้หรือไม่?

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมายได้ให้ความเห็นว่า ป.วิ. แห่ง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การพิจารณาในศาลชั้นต้นตอนหนึ่ง กับในชั้นอุทธรณ์ตอนหนึ่ง การพิจารณาในชั้น

อุทธรณ์ต้องใช้บทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ ยกเว้นในคดีในชั้นอุทธรณ์ไม่ได้บัญญัติไว้ จึงจะใช้บทบัญญัติในตอนต้นอันว่าด้วยการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น และในมาตรา 235 บัญญัติว่า “เมื่อศาลชั้นต้นได้รับอุทธรณ์แล้ว ให้ส่งสำเนาอุทธรณ์นั้นให้แก่จำเลยอุทธรณ์... ฯลฯ” ดังนั้น ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ตามความเห็นของท่านผู้ทรงคุณวุฒินั้น เห็นว่าต้องส่งสำเนาอุทธรณ์ให้ตามมาตรา 235 ทั้งนี้เพราะกฎหมายบัญญัติให้ส่งแก่จำเลยอุทธรณ์ ท่านให้ความเห็นต่อไปว่าการส่งสำเนาฟ้องอุทธรณ์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นการดี เพราะถ้ามีเรื่องอะไรที่จะแก้อุทธรณ์ ก็จะได้แก้อุทธรณ์ไป ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ เช่น ศาลชั้นต้นยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์โดยยังไม่ได้หมายเรียกจำเลย การที่ศาลอุทธรณ์จะส่งรับฟ้องหรือไม่รับฟ้องย่อมกระทบกระเทือนถึงจำเลยด้วย เพราะถ้าศาลอุทธรณ์สั่งให้รับฟ้องแล้ว ศาลชั้นต้นก็ต้องหมายเรียกจำเลยมาแก้คดี ฉะนั้น ในชั้นอุทธรณ์ จำเลยอาจตัดต้นต่อโดยขอแก้อุทธรณ์ขึ้นมา อาจทำให้ศาลอุทธรณ์เห็นว่าการที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฟ้องนั้นชอบแล้ว ดังนี้ท่านเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ตัวจำเลยเหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตาม ท่านเห็นว่า ถ้าฟ้องนั้นเขียนไม่เข้าใจว่าใครเป็นจำเลย ก็จะต้องส่งสำเนาฟ้องอุทธรณ์ให้ไม่ได้⁽¹⁾

การใช้แบบพิมพ์ของศาล

ปัญหาต่อไปว่าสำเนาอุทธรณ์จะต้องใช้แบบพิมพ์อุทธรณ์ของศาล (แบบ 32) เสมอไปหรือไม่ ถ้าใช้แบบพิมพ์ชนิดอื่นเช่นแบบพิมพ์คำร้องมาพิมพ์เป็นอุทธรณ์ เช่นนี้ผลจะเป็นประการใด จะยังถือว่าใช้เป็นอุทธรณ์ได้หรือไม่ได้?

ปัญหาในเรื่องนี้ โดยปกติมีแบบพิมพ์อุทธรณ์ของศาลอยู่แล้ว (แบบพิมพ์ที่ 32 ดูตัวอย่างท้ายเล่ม) เพราะฉะนั้น จะใช้แบบพิมพ์อื่น ๆ ไม่ได้ และการเขียนหรือพิมพ์จะต้องเขียนหรือพิมพ์ในระหว่างบรรทัดที่จัดไว้ การไม่ปฏิบัติตามที่แบบพิมพ์กำหนด เช่น เขียนหรือพิมพ์แทรกลงในระหว่างบรรทัด เดิมถือเคร่งครัดถึงขนาดว่าไม่ได้ใช้แบบพิมพ์ของศาลมีผลให้การยื่นอุทธรณ์นั้นใช้ไม่ได้ เพราะเป็นการยื่นอุทธรณ์โดยไม่มีสำเนา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 359/2484

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยปลอมหนังสือ เบิกความเท็จและกระทำพยานเท็จ ศาลชั้นต้นยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์โดยเขียนสำเนาอุทธรณ์แทรกลงในระหว่างบรรทัดเป็นพีดีไปหมด ศาลชั้นต้นสั่งตามมาตรา 18 ให้โจทก์ทำสำเนาใหม่ยื่นต่อศาลภายใน 3 วัน เพราะทำให้อ่านยากสำหรับจำเลย

(1) ศจ. หลวงจางุญเณตติศาสตร์, “ปุจฉา-วิสัชนา” คุณพาทะ เล่ม 8 ปีที่ 2 สิงหาคม 2498 หน้า 20-22

โจทก์แถลงยืนยันว่า สำเนาฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์สมบูรณ์ตามกฎหมาย ไม่ยอมรับคืนไปเขียนใหม่ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์ ตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 18 ประกอบ ป.วิ. อาญา มาตรา 15

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์เห็นว่าสำเนาอุทธรณ์ของโจทก์เขียนแทรกกลางระหว่างบรรทัดที่มีไว้แบบพิมพ์อีกแถวหนึ่ง และเขียนยุ่งจนอ่านยาก ไม่ชอบด้วยมาตรา 18, 67 เพราะแบบพิมพ์กำหนดระยะบรรทัดไว้ดีแล้ว การเขียนแทรกระหว่างบรรทัดเท่ากับไม่ได้ใช้แบบพิมพ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้นำมาขึ้นใหม่ภายใน 3 วัน โจทก์หาปฏิบัติตามไม่ ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับชอบแล้ว ให้ยกอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า ฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์ต้องใช้แบบพิมพ์ ถ้าไม่ปฏิบัติตามศาลย่อมสั่งไม่รับได้ ในการยื่นหรือส่งคำคู่ความอันจะต้องทำตามแบบพิมพ์ที่จัดไว้ คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องใช้กระดาษแบบพิมพ์นั้น ฯลฯ คดีนี้โจทก์ไม่เขียนไปตามบรรทัดซึ่งจัดไว้แบบพิมพ์นั้น จึงเรียกได้ว่าโจทก์ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 67 เพราะไม่ใช้กระดาษแบบพิมพ์ให้ถูกต้อง พิพากษายกฎีกาโจทก์

(หมายเหตุ คำพิพากษานี้พิพากษาตามหลักกฎหมายเดิม ของใหม่คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ดู ป.วิ. อาญา มาตรา 198 ทวิ)

แนววินิจฉัยปัจจุบัน

แต่แนวปัจจุบัน ศาลฎีกาได้คลายความเคร่งครัดลงโดยผู้เขียนเข้าใจว่าศาลฎีกาได้ถึงเอาความชอบธรรมยิ่งกว่าแบบพิมพ์ ดังนั้น แม้จะใช้แบบพิมพ์อื่น ๆ ทำฟ้องอุทธรณ์ ผู้เขียนมีความเห็นว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นใช้ได้ ไม่เสียไปแต่ประการใด (เทียบนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1120/2518)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1120/2518

ในการฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ จำเลยได้ใช้แบบพิมพ์คำร้องทำเป็นฎีกาขึ้นแทนที่จะใช้แบบพิมพ์ฎีกา แม้จำเลยจะใช้แบบพิมพ์คำร้องก็ตาม เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับเป็นฎีกาขึ้นมาโดยมิได้สั่งให้ทำใหม่เสียให้ถูกต้องก็อนุโลมให้ถือว่าเป็นฎีกาที่สั่งรับไว้แล้วโดยชอบได้

ความเห็นนักนิติศาสตร์

ศจ.จิตติ ดิงศภัทย์ ท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการใช้แบบพิมพ์ไม่ถูกประเภททำฎีกานั้น เข้าใจว่ามาตรา 67 วรรค 2 ที่ว่า “อันจะต้องทำตามแบบพิมพ์ที่จัดไว้” เป็นบทบัญญัติในเรื่องนี้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 357/2484, 25 ธศ. 456) ผลของการฝ่าฝืนคงเป็นไปตามมาตรา 18 ซึ่งเริ่มวรรค 1 ว่าศาล “มีอำนาจ” ที่จะตรวจคำคู่ความที่ยื่นต่อศาล แสดงว่าการที่จะส่งอย่างไรต่อไป เช่นส่งไม่รับคำคู่ความตามวรรคสาม เป็นอำนาจของศาล อาจไม่ส่งถึงกับไม่รับก็ได้⁽¹⁾

---

(1) ศจ. จิตติ ดิงศภัทย์, คำพิพากษาฎีกาที่ 1120/2518, เนติบัณฑิตยสภา 2518 ตอน 9 หน้า 1008-1013